

3

fejér megyei

könyvtáros

XIV. ÉVFOLYAM, AUGUSZTUS

1974

3

fejér megyei könyvtáros

XIV. évfolyam

1974

augusztus

Fejér megye könyvtárosainak tájékoztatója

tartalom

PARALL FERENCNÉ	Közös összefogás – az olvasókért	3
SZABÓ ISTVÁNNÉ	Sokirányú könyvtári tevékenységgel községünk közművelődéséért	7
UGRITS MARGIT	Szünidei játékdélutánok a könyvtárban	10
	Kitüntetettjeink	13
	Könyvtárról könyvtárra	
MAGYAR ZSUZSANNA	A Fejér megyei Levéltár könyvtára	15
	Kövek, színek, emberek	
MURÁNYI LAJOS	Székesfehérvár első élclapja Száz esztendeje röppent fel a "Szajkó"	19
	Könyvespolc	
	1974. május–július (–ó–)	27
	Hírek	
	Jól sikerültek az Ünnepi Könyvhét Fejér megyei rendezvényei	28

Fejér megyei
Könyvtáros

Fejér megye
könyvtárosainak
tájékoztatója
(Körlevélként)

SZERKESZTI

a Szerkesztő Bizottság
Tagjai:
Dr. Csongor Endréné
Murányi Lajos
Neményi László
Sudár Ivánné
Tóth György István

Ebben a számunkban FRANCICS JÓZSEF
festőművész grafikáit közöljük. Illusztráció
(6. lap); Repülők I. (14. lap); Krumpliszedő
(26. lap); Repülők II. (31. lap)

KIADJA

a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár
Székesfehérvár,
Bartók Béla tér 1.
Telefon: 12-684
Felelős kiadó:
Dr. Csongor Endréné

KÉSZÜLT

a Papiripari Vállalat
Dunaújvárosi Gyára
házi nyomdájában
400 példányban

E SZÁMUNK MUNKATÁRSAI

MAGYAR ZSUZSANNA, a Fejér megyei
Levéltár munkatársa; MURÁNYI LAJOS, a
Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár mun-
katársa; PARALL FERENCNÉ, községi
könyvtárvezető, Polgárdi; SZABÓ ISTVÁN-
NÉ, községi könyvtárvezető, Mezőfalva;
TÓTH György István, a Vörösmarty Mihály
Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese; UG-
RITS MARGIT, községi könyvtárvezető,
Csákvár

KÖZÖS ÖSSZEFOGÁS – AZ OLVASÓKÉRT

Először csodálkoztam, azután megdöbbenett más községekben dolgozó kollégáim egy-egy elejtett megjegyzése: "még soha nem járt nálam a könyvtárban a tanácselnök", vagy "ebben az évben még nem voltak itt a tanácstól"... Illettem is, nem is, aztán meggyőződhettem róla, hogy bizony előfordul ilyen. Amikor a járás egyik könyvtárának költöztetésében segitettem, tanárok, diákok, idős olvasók serénykedtek, cipekedtek, csak éppen a tanácstól nem jött senki. Ebben a községben a tanácselnök az avatóra is csak a képviselőjét küldte el...

Polgárdiban utoljára 1970-ben újítottuk fel a könyvtár helyiségeit. Természetesen tanácselnökünk avatta, már nem is tudom, hányadszor, köszöntve az építőket, a társadalmi munkásokat. Soha nem telik el úgy hét, hogy be ne nézzen. Nemesak, amikor kölcsönöz, – mert olvasónk is –, hanem mindig, ha erre jár. Arra is van ideje, hogy behívjon néhány szóra, amikor a tanácsnál járok, pedig neki is temérdek a dolga, mint minden kollégájának. Hosszú idő után elmondhatom: a tanács nálunk mindig kellően gondoskodott a könyvtárról; s ha néha vitatkoztunk is, csak a közös ügy, a minél több olvasó, a minél több jó könyv és az igényesebb környezet érdekében.

A fenntartóval való jó kapcsolat – ha egyáltalán szabad így fogalmaznunk – nélkülözhetetlen: minden eredmény alfája és omegája. A tanács a gazdánk, sok esetben közvetlen munkatársunk. Ahol ez nincs így, és a "félek" ebbe bele is nyugszanak, nincs előrelépés: a könyvtári munka stagnál, majd mind rosszabb lesz, és – noha mellesleg – így fordulhat elő az is, hogy a könyvtáros fizetése évekig nem emelkedik... Egyik fél sem elégedett a másikkal, s ennek végül is az olvasó látja a kárát. Az olvasó, akiért a könyvtár van, akinek szolgálata, munkájának, tanulásának, szórakozásának segítése a cél, a közös cél! Az összefogás az ő érdekében tehát kötelező!

A járási könyvtárakat leszámítva, általában "egyszemélyesek" a községi könyvtárak, és sokszor mondjuk emiatt: "mindenre egyedül vagyok." Pedig számos munkatársunk van a községben, csak meg kell keresnünk őket! Először a művelődési ház igazgatóját, hiszen általában ő is "egyedül" van... Csak egyszer segítsünk neki, egy vetélkedő összeállításában vagy a közönségszervezésben, és figyeljünk oda munkájára: nem marad el az eredmény.

Polgárdiban – mint sok más helyen – egy épületben működik a két intézmény, és ma már elképzelhetetlen, hogy egymástól függetlenül dolgozzunk. Az irodalmi rendezvényeket évek óta nem a művelődési házban tartjuk; ezekhez kellemesebb és illőbb környezet a könyvtár. Ma már a kisebb községekben is aligha előgedhetünk meg csupán a könyvek kölcsönzésével; minden könyvtárnak célja, hogy meghívja ol-

vasóit irodalmi estekre, beszélgetésekre, író-olvasó találkozókra is. Szinte egyetlen lehetőség erre a központilag fizetett költészet napi, ünnepi könyvheti író-olvasó találkozó – ha csak a könyvtár anyagi forrásait vesszük figyelembe. De a művelődési házzal közösen sokkal többet tehetünk! Természetesen nem lehet célunk, hogy a művelődési ház feladatait vállaljuk magunkra; ezért csak olyan közös munkának van értelme, amely – az eddigieknél bővebb értelemben – olvasóink javát szolgálja. Rendezvényeink elsősorban nekik szóljanak, a művelődési ház közösségeit pedig igyekezzünk megnyerni az olvasásnak.

Az összehangolt, közös szervezés előnye az, hogy nem "ütköznek" egymással az előadások, és megoszlanak az anyagi kiadások is. Ismeretes, mennyire szoros a könyvtárak költségvetése, s ezért szinte minden plusz forintot az általában mindig alacsony könyvbeszerzési keret emelésére kell fordítanunk. Így írói, előadói tiszteletdíjakat nem tudunk beállítani, nem is szólva a járulékos kiadásokról: az utiköltéségről, a meghívók, a plakátok elkészítettségéről stb. Az állandóan növekvő követelményekkel sajnos, nem minden esetben tart lépést a költségvetési keret emelése (gondoljunk "Az olvasó munkásért" mozgalomra), viszont a művelődési házak gazdálkodási rendszere és nagyobb anyagi támogatása megengedi a tiszteletdíjak tervezését, ebben az esetben is. Segítsük a művelődési otthon igazgatóját úgy, hogy olvasóinknak is hasznára váljék, s közös tevékenységünk mozgítsa elő Az olvasó munkásért pályázat ügyét is! Így tervezzük a községben most létesült helyi varroda, szénkefeüzem, majd az IKARUS gyárba Polgárdiból bejáró dolgozók meghívását intézményeinkbe, s ez mindkettőnk feladata. Bemutatójuk a művelődési házat, a könyvtárat, kiállításokat s egy-egy irodalmi műsort rendezünk a könyvtárban... A közös előkészítés, az anyagi kiadások megosztása könnyebbé és eredményesebbé teszi a munkát.

Eddigi közös tevékenységünk szép példája volt még a tavaszi hónapokban megrendezett két Tompa László előadói est: a "Minálunk vannak fenyesek" és a "Virrasztók". Mindkettő tiszteletdíját a művelődési ház fizette, mi készítettük el a meghívókat és vállaltuk a lebonyolítást a könyvtárban. Ugyancsak tavasszal volt vendégünk Nemeskürty István. Ezt a rendezvényt a TIT szervezet fizette, de a meghívólevéltől a zárszóig, mindent mi intéztünk. (Sok községben alakult helyi TIT szervezet, de a kezdeti lelkesedés már nem mindenütt talál- jó folytatásra. Minden népművelőnek, könyvtárosnak ajánlatos odafigyelnie ezekre a még gyermekcipőben járó szervezetekre, és szakmai tudását, tapasztalatait felajánlania nekik.) A Nemeskürty-est a TIT szervezet legsikerültebb rendezvénye volt – a könyvtárban, a művelődési ház közreműködésével. Ki könyvelheti el a sikert? Hová írjuk be, melyik statisztikába? Vajon három helyen jelentsük ugyanazt a rendezvényt? – tűnődhetnek az aggályoskodók. – Igen – mi azt mondjuk –, jelentsé mindenki nyugodtan, mert megdolgoztunk érte mindnyájan! Hiszen a lényeg az, hogy 80 ember (ennyi vett részt a rendezvényen) elmondhatja, beszélt Nemeskürtyvel, bepillantathott munkásságába, s immár személyes élmények kötik az íróhoz. Akik ott voltak, megismerték most készülő, az 1948/49-es szabadságharcról szóló

könyvének problematikáját, s ha megjelenik, majd megveszik, kikölcsonzók, elolvassák!

Segítettünk egymásnak? További közös munkára serkent ez a siker? Feltétlenül! A TIT-szervezet munkájára felügyelt a falu, tudják már, hogy rendezvényeik mindenkihez szólnak. (Itt jegyezzük meg: sajnos, általános jelenség, hogy kizárólag a TIT tagokat hívják meg rendezvényeikre, pedig éppen nekik, tagoknak kellene ismereteket terjeszteniük a széles nagyközönségnek!) A TIT vezetők már tudják: számíthatnak ránk, szívesen segítünk. A könyvtár is kapott, önmagában egy jó rendezvényt, de ezáltal újabb érdeklődőket és új olvasókat is. A második Tompa-esten, egy hónappal később már a Nemeskürty-találkozó közönsége is helyet foglalt. A legnagyobb eredmény pedig, hogy ugyancsak "megritkult" a 943-as polcunk, tehát nemcsak pár-napos beszédtema lett a rendezvény! Igaz, sokat segített a TV Nagy csaták sorozata, amelyhez kiállítás készítettünk májusban, jóval a képernyővel kerülés előtt. (Véletlen, hogy a Népművelés c. folyóirat előbbre jelezte a sorozat indítását? Nekünk így volt szerencsés!) TIT szervezet, könyvtár, művelődési ház, televízió közösen érte el ezeket az eredményeket; egyedül egyikünk sem lett volna képes erre.

Minden könyvtárosnak munkatársai a pedagógusok; ahol még nem, ott nyerjük meg őket; gyermekolvasóink érdekében! Egyetlen pedagógusnak sem lehet mindegy, mit nyújt tanulóinak a könyvtár, milyen mértékben gondoskodik olvasmányokról a könyvtáros. Iskolakönyvtáraink állapota nem engedi meg, hogy a pedagógusok ne ismerjék a helyi közművelődési könyvtár állományát és szolgáltatásait. Ha igényesen gyarapítjuk gyűjteményünket, mint olvasót is könnyen megnyerhetjük a pedagógusokat. Jelenleg 26 pedagógus olvasója van a polgári könyvtárnak, és a tanulók 65-75 %-a veszi intenzíven igénybe szolgáltatásainkat. Már ezek a számok is sejtetik az iskolával kialakított együttműködést. Talán nem érdektelen megemlítenem, hogy évek óta külön időben fogadjuk a napközis csoportokat a vezető nevelővel együtt, rendszeresek az osztálylátogatások (már nem is kell hívunk őket!), sőt már bemutató napközis foglalkozást is tartottunk a könyvtárban.

Az idei Pedagógus Napot a művelődési házban rendezte meg a tanács; és felkért, vállaljuk a házigazda szerepét. A feliratok készítésétől a terítésig együtt bonyolítottunk le mindent: a tanácsbíró, az igazgató és mi, könyvtárosok. Bebizonyosodott, hogy bennünket is pedagógusoknak, nevelőknek tekintenek; minket is virággal köszöntöttek a gyerekek és maga a tanácselnök.

Az eddigiekben még nem említettem külön a helyi pártszervezet csúcsbíráját, aki ugyancsak olvasónk és segítő munkatársunk, vagy a nőtanácsi vezetőket. Beszélhetnénk a művelődési házban működő kézimunka szakköréről is; a könyvtár eddigi legsikeresebb mezőgazdasági könyvhónapi rendezvényét velük közösen szerveztük. Rendszeresen figyeljük munkájukat, havonta fölkeressük őket egy-egy témához kapcsolódó könyvcsomaggal, meghívjuk őket a könyvtárba, segítjük ismeretterjesztő előadásukat (ld. Fejér megyei Könyvtáros 1974/1. sz. 33. l.).

PARALL FERENCNÉ

Talán szükségtelen tovább sorolnom a példákat, csupán a "múltat", amikor a pár hetes nyári szünet, könyvporolás, festés után már a jövő évadra készülünk, együtt, régi és új munkatársak. A közös munka értékét bizonyítsák a jövő eredményei, olvasóink és az egész község lakosságának örömére!

SOKIRÁNYU KÖNYVTÁRI TEVÉKENYSÉGGEL KÖZSÉGÜNK KÖZMÜVELŐDÉSÉÉRT

Mezőfalva lakóinak száma 5130 fő. Lélekszáma alapján a nagyközség címet is viselhetné, de sajnos, több tekintetben elmaradt más, kisebb környező településektől is. Ha csak a művelődés tárgyi feltételeit mérlegeljük, bizony nem túlságosan vigasztaló a kép. Jelenleg egyedül a – megfelelő berendezésű és felszereltségű – könyvtár biztosítja például a kiscsoportos foglalkozások lehetőségét. Van ugyan egy ifjúsági házunk, amelyet alkalmatlansága miatt felszámoltak 1968-ban – akkor még abban a reményben, hogy hamarosan épül községünkben művelődési ház. Erre azonban nem került sor. A fiataloknak táncolniuk is kell valahol, legalább néha egy-egy színházi előadást is meg kell nézniük; nem utazhat ezért mindenki Dunaújvárosba, Fehérvárra vagy netán Budapestre. Nyilvánvaló igény volt ez már akkor, s mindinkább megoldást követelt. Ezért, a KISZ fiatalok közös munkája nyomán, 1972-ben ismét megnyílt az ifjúsági ház, amely egyetlen nagyteremből áll, berendezése néhány darab szék.

Ebből is látható, hogy Mezőfalván egyedüli számottevő művelődési intézmény a községi könyvtár, amely 10 000 kötetet számlál és két helyisége összesen 90 négyzetméter alapterületű. Ide koncentrálódik a községben folyó közművelődési tevékenység zöme. Mielőtt részletezném a könyvtárban folyó munkát, el kell mondanom, hogy 1968-ban, amikor az új helyiségbe költöztünk, még nem volt szándékunkban több csoportot működtetni. Egy gyermekklub megszervezését terveztük csupán, és persze a "könyvtári jellegű" rendezvények sorát, folyamatosan. Miért, hogy mégsem maradtunk ennyinél? Túlzásnak tűnhet, de valóban a parancsoló igények kényszerítették bennünket a szélesebb körű tevékenységre.

Sorra leküzdve a kisebb-nagyobb nehézségeket, még abban az évben megszerveztük az ifjúsági klubot, amely azóta is működik, és már harmadszor nyerte el a Kiváló Ifjúsági Klub címet, 1974-ben. A klubnak kezdettől tagja lehet minden olyan fiatal, aki olvasója a könyvtárnak. Könyvtárunk esztétikus környezetével, tartalmas programjával biztosította a fiatalok szabad idejének kellemes, hasznos eltöltését. A klubtagok szinte mindannyian egyben KISZ tagok is. Értelemszerűen következik ebből, hogy szoros kapcsolatot alakítottunk ki a községi KISZ szervezetekkel, a jó munka érdekében. Közös programok a három alapszervezettel, vetélkedők, előadások, sportrendezvények – így kezdtük. Nem mellékes körülmény, hogy a 30 tagot számláló ifjúsági klub vezetője egyben a KISZ csúcsvezetőség tagja is.

Hetenként egy alkalommal, hétfőn jönnek össze a fiatalok a könyvtárban kötött foglalkozásra; szombaton pedig az ifjúsági házban tartják táncos klubdélutánjaikat – noha utóbbit nem rendszeresen.

A kötött programokat úgy alakítjuk ki, hogy tartalmasak és egyben vonzóak: érdekesek, szórakoztatók is legyenek. Elégítsék ki az igényeket, de keltsenek fel újabbakat is, ahol arra van szükség. Szellemi vetélkedőinknél legtöbb esetben megengedett a kézikönyvtári anyag használata; ezek általában csoportos vetélkedők. Rendkívül jól sikerültek a minden évben visszatérő "Illik?–nem illik!" sorozatok. 1974-ben a könyvtár és a klub közös szervezésében író-olvasó találkozóra hívtuk meg Takács Imre József Attila- és SZOT-dijas költőt, valamint Sobor Antal író. Ugyanígy rendeztük meg a Van-e élet a Földön kívül? című csillagászati előadást is, 60 érdeklődő részvételével. A klub szervezésében Szabó Lőrinc emlékestet rendeztünk, ugyancsak ebben az évben. Tartottunk politikai, zenei előadásokat is.

A gyermekklub életre hívását terveztük elsőnek, de csak az elmúlt esztendőben fejlődött a mesedélutánok sorozatából igazi klubba, tagsági könyvvel és tagdíjjal. Éveken keresztül tartottunk minden második hét csütörtökjén könyvtári olvasóinknak mesedélutánokat. Először csak alsótagozatos tanulóknak, később pedig – azzal a meggyőződéssel, hogy a könyv szeretetére való nevelést nem lehet elég korán elkezdni – az óvodásoknak is; nagycsoportjuktól az értelmileg fejlett gyermekeket meghívtuk könyvtárunkba. A vártnál könnyebben és rendkívül jól illezkedtek be a közös játékokba. Jelenleg a kézikönyvtár és a katalógusok használatára való nevelés áll a gyermekklub programjának középpontjában. A mese felolvasása előtt mindjárt azt kutatjuk, melyik nép meséjét halljuk majd, és hol, hogyan élnek ott az emberek stb. A mese elhangzása után pedig közösen megkeressük a kézikönyvekben azokat a fogalmakat, amelyek még ismeretlenek számukra. Hogy a polcokon is eligazodjanak a könyvek között, s hogy rávezessük őket, a katalógusban milyen rendszer szerint találják meg a cédulákat, matricákat ragasztunk papírra és azokat rendezzük, rakjuk betűrendbe, gyakorlasképpen. Játék, olvasási verseny, közös éneklés; kisebb vetélkedők stb. szerepelnek programjaikban. A gyermekklub létszáma 45 fő.

Az alsó- és felsőtagozatos iskolásokat minden esztendőben meghívjuk könyvtárlátogatásra. Tudjuk, ennek elsősorban az a célja, hogy beiratkozzanak a gyerekek a könyvtárba. Hetedikes tanulók részére viszont ebben az évben több alkalommal rendeztünk a magyar szakos tanárral közösen irodalom órákat; úgy ütemeztük, hogy ezek témakezdő és záró irodalom órák legyenek. Kérdéseknél könyveket, műveket és tanulmányokat ajánlottunk, és ezt a célt szolgálták kiállításaink is. A témazáró órákon szellemi totó formájában győződünk meg arról, hogy mennyi plusz ismeretet sajátítottak el a gyerekek. Igen eredményesnek találtuk ezt a módszert; a tanár jeles érdemjeggyel, a könyvtár pedig szerény ajándékkal jutalmazta a legjobbakat.

Irodalmi szinpadunk is több éve működik már. Műsoraival községünk társadalmi ünnepeit teszi színesebbé; de már több ízben készült fel olyan programmal is, amelyet a könyvtár olvasóinak, az if-

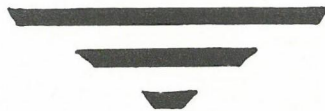
júsági klub tagjainak mutatott be nagy sikerrel. Legutóbb a hazánk felszabadulásának évfordulójára rendezett ünnepségen szerepeltek "És elindult egy ember az atomkorban" című összeállításunkkal, ugyan csak nagy sikerrel.

Könyvtárunknak állandó csoportja még a könyvkötő szakkör is, 15 taggal. Nem csupán könyveket kötnek és javítanak, hanem foglalkozásaik során mód nyílik irodalom- és könyvismeretük bővítésére, könyvtörténeti beszélgetésekre is.

A négy állandó csoporton kívül természetesen rendszeresen szervezünk olvasóinknak különféle témájú előadásokat, a soron következő például növényvédelmi lesz. Mondanom sem kell, hogy mindegyikhez elmaradhatatlan a szak-, illetve szépirodalmat ajánló könyvkiállítás.

A fentebb felsoroltak ellenére is úgy érezzük, hogy az elmúlt két esztendőben kissé visszaesett könyvtárunknak ez a korábbi években kialakult sokrétű tevékenysége. Azelőtt ugyanis még a Nők Klubját is működtettük, és évente mintegy 25-30 ismeretterjesztő előadás hangzott el - csupán az ő számukra - a könyvtárban. Biztosította ezt a másfél főfoglalkozású könyvtárosi állás és a tanács anyagi támogatása. Két éve azonban felváltva vagyunk gyermekgondozási szabadságon, szakképzett könyvtárosok. Most abban bízunk, hogy 1975-től kiegészül a létszám, és felépül majd egy klubkönyvtár is, amely a község 5. ötéves tervében szerepel. A jelenleginél kedvezőbb feltételek között természetesen sokkal jobb és még tartalmasabb munkára nyílik majd lehetőség, községünk közművelődéséért.

Tízéves könyvtári munkám után elmondhatom, hogy ez a sokirányú tevékenység gazdagon meghozza gyümölcsöt a könyvtárban. Könnyebben mozgósítunk egy-egy rendezvényre, ami - azt hiszem - sokunknak jelent még több kevesebb problémát. Fontosabb ennél, hogy nincs külön gondunk sem az olvasók toborzására, sem megtartására, a változatos programok vonzzák és sikerrel marasztalják is őket a mind tartalmasabb könyvtárhasználatra. A csoportokban kialakuló közösségek pedig hatókörünk további növelésének igéretes bázisai.

SZÜNIDEI JÁTÉKDÉLUTÁNOK A KÖNYVTÁRBAN

A jelentkező igények kielégítésén túl, érthetően nagy gondot fordítunk a -gyerekek olvasóvá nevelésére könyvtárunk gyermekrészlegében. Kapcsolatunk az általános iskolával évről-évre jobb, eredményesebb. Pedagógusaink szívesen hozzák a gyerekeket egy-egy óra megtartására a könyvtárba, vagy a napközis csoportokat könyvtárlátogatásra. Két gyermekszakkörünk működik már több esztendeje: az alsótagozatos gyerekek részére a Kincskeresők, a felső tagozatosoknak a Könyvbarát Klub. Mindkét csoportnak rendszeres foglalkozásokat tartunk havonta egy alkalommal; témái mindig kapcsolódnak az iskola tananyaghoz. A könyvtárban játékos, vidám formában adunk segítséget a tanuláshoz, sok könyvajánlással. Évenként megismételjük könyvtárhászarnalati programunkat és a Szülőfalunk - lakóhelyünk című helyismereti, versenyszerű foglalkozásunkat. Apróságoknak tűnhet, mégis megjegyezzük: foglalkozásaink vázlatát gyűjtjük, a felhasznált irodalom jegyzékeivel együtt.

Most tulajdonképpen nem is ezekről az évközi - szeptembertől májusig rendezett - foglalkozásokról kívánok beszámolni, hanem idei, legújabb kezdeményezésünkről, amely úgy érezzük, remekül bevált, és már most azon töprengünk, hogyan tovább, miként készüljünk fel jövőre, hogy még emlékezetesebb, tartalmasabb élményt szerezhessünk kis olvasóinknak!

Igaz, korábban már több ízben próbálkoztunk nyári foglalkozásokkal, de ezek soha nem sikerültek igazán. Kevés gyerek jött el, talán számon sem tarthatták a hébe-hóba, nagy időközökkel hirdetett rendezvényeket. Évek hosszú során át azt mondtuk: feleslegesek, hiszen nyaralnak a gyerekek, úgysem jönnek! Minek terheljük őket a szünidőben is programokkal? A kérdés csupán azért nem hagyott nyugodni, mert július vége felé, főleg pedig augusztusban, ha kérdeztük a gyerekeket, örülnek-e a szünidőnek, vagy beszélgetésünk során megemlítettük, hogy nemsokára vége a vakációnak, sokszor válaszolták ezt: "végre!", vagy "unatkozom, jó lesz, ha már mehetek iskolába" stb. Arra sem gondoltunk korábban, hogy nem minden gyereknek nyílik lehetősége a községen kívüli nyaralásra, vagy hogy a kikapcsolódást jelentő munka kösse le szabad idejét. Többségük, a kisebbek dolgozni sem járnak stb. Röviden szólva láttuk, érzékeljük a szervezett foglalkozás, játéklehetőség hiányát. És tudtuk, hogy tennünk kell valamit, feltétlenül!

SZÜNIDEI JÁTÉKDÉLUTÁNYOK A KÖNYVTÁRBAN

Igy született meg az ötlet. "Kincskereső" gyerekeinknek az idei iskolai évzárón az alábbi meghívót osztottuk szét:

Kedves Kincskereső Kisbarátunk!

A nyári szünetben minden csütörtökön délután 4-6-ig szeretettel várunk a könyvtárba, barátaiddal, a nálatok nyaraló rokonoddal együtt,

vidám játékdélutánunkra!

Ne feledd,
minden csütörtökön!

Amikor elkezdtek, döbrentünk rá, hogy bizony, nagy fába vágtuk a fejszénket. De a gyerekeket becsápní nem szabad, adott szavunkat, "minden csütörtökön" tartanunk kell! Ketten dolgozunk a csákvári községi könyvtárban, s éppen a nyári időszakban megyünk hosszabb szabadságra. Csütörtökön kölcsönzés is van, egyikünket elfoglalja ennek ellátása, másikunk délelőtt félkészül a délutáni foglalkozásokra; délután pedig a foglalkozás – gondoltuk. – De hogyan lesz, ha egyikünk szabadságra megy? Más napra azért nem tettük át a programot, mert évközben is mindig csütörtökön tartottuk foglalkozásainkat, és ez már megszokottá vált; egyébként is tulajdonképpen minden nap kölcsönzünk. Gimnazista olvasóink szíves-örömet segítettek be ezeken a napokon: elsősorban azok, akik tanárképzőbe, óvónőkészítőbe készülnek. A nyár folyamán összesen 11 vidám csütörtök délutánt tartottunk a könyvtárban. Egyetlen foglalkozás sem maradt el, pedig problémánk akadt bőven.

A sikert – a jól megválasztott tartalom és forma mellett – a rendszeresség hozta meg. Előző próbálkozásaink során még kéthetenként terveztük a rendezvényeket, ez nem vált be. Megjelent négy-hét gyerek, de egyszerre tizenöt már soha. Akkor még azt hittük: feleslegesek ezek a kísérletek, nyáron nincs értelmük a gyermekfoglalkozásoknak. Játékdélutánjaink látogatottsága végérvényesen rácafolt korábbi vélekedésünkre. Először csak tizenegynéhányan jöttek el, azután egyre többen. Többször volt úgy, hogy közel 40 gyerekkel foglalkoztunk; de 20-nál kevesebbel egyetlen alkalommal sem. Tizennyolc gyerek foglalkozásaink állandó résztvevője volt, így gondolhattunk egymásra épülő programokra is. Nem zajlott le úgy játékdélután, hogy ne jelentek volna meg vendéggyerekek, akik Tatabányáról, Budapestről, Székesfehérvárról vagy az ország távolabbi városaiból jöttek nyaralni községünkbe. Többségük beiratkozott olvasó volt a lakóhelyén, néhányan ismerték a gyermekfoglalkozásokat is, de olyan gyerekeket is

fogadtunk, akik soha nem voltak még könyvtárban. El is határozták: amint hazaérnek, felkeresik a könyvtárat..

A játékdélutánok 4 órakor kezdődtek, de a résztvevőknek csaknem a fele már délután 1 órakor megszállta a könyvtárat.. Közülük szerveződött az a kis csoport, amely behordta, elrendezte az ülőkéket, párnákat, és segédkezett a foglalkozások technikai előkészítésében. Főleg alsótagozatos gyerekeket vártunk, de rendszeresen eljött több VI. és VII. osztályos is.

Mint a meghívón ígértük, a programokban elsősorban a vidámságot, játékosságot tartottuk szem előtt. Úgyeltünk rá, hogy a figyelmet, nagyobb koncentrációt igénylő, komoly, csendes percek a gyerekek felszabadult játéka, aktív tevékenysége váltsa fel, sok mozgással.

Mivel töltöttük az időt? Verseket tanultunk, minden foglalkozáson egy-két új verset, majd feleleveníttük a régebbieket. Dalokat tanultunk, a gyerekek önállóan is, egymás között. Főként eddig ismeretlen játékokat gyakoroltunk be – nagy részüket könyvek alapján –, de a gyerekek maguk is hoztak egy-egy táborban megismert csoportjátékot. Meséket olvastunk, majd dramatizáltuk, eljátszottuk őket. Ezek voltak a foglalkozások legsikeresebb mozzanatai. (Tapasztaltuk, hogy célszerű a megjelenítésre leginkább alkalmas és kevés jelmezzel eljátszható meséket kiválasztani. Helyes, ha arra vagyunk kíváncsiak, mi ragadta meg a gyerekek fantáziáját – ezt elő is tudják adni; nincs értelmese viszont annak, hogy a teljes cselekmény felidézését kérjük, lecskeszerűen.) Gyakran hallgattunk meselemezeket. Ismerkedtünk régi magyar mondákkal. Közkedvelt volt a rejtvényfejtés is. Utolsó nyári foglalkozásunknak ez volt a címe: Meseországból jöttem.. Valamennyi résztvevő egy-egy mese, meseregény hőséneke jelmezét készítette el, öltötte magára, majd elmondott egy rövid részletet a választott műből; a többieknek ki kellett találniuk, melyik meséből toppant eléjük a figura; ki a mese írója, mi a megjelenített alak neve. Ezt versényszerűen játszottuk.

Minden foglalkozáson megmutattuk a résztvevőknek, melyik mesekönyvből, verseskötetből, játékos-könyvből olvasunk fel, tanuljuk a verseket, játékokat. Ezek most is igen népszerűek, olvasottak.

Ősztől természetesen "komolyabb" formában folytatódnak a Kincskereső és Könyvbarát Klub összejövetelei – a nyári hónapokban megszaporodott létszámmal és jónéhány hasznos tapasztalat figyelembe vételével. Ugy érezzük, nem csak unaloműző szórakoztatást nyújtott a könyvtár, nyári klubdélutánjain. Ha csak annyit mondunk: többet annál, mintha egyedül olvasmányaik kiválasztásában álltunk volna mellettük, már érdemes volt fáradoznunk. S talán nem alaptalanul bizunk abban is, hogy foglalkozásaink látogatói jó propagálói lesznek a könyvtárnak, és meghallják szavát a jövőben is, amikor hívja őket.

KITÜNTETETTJEINK

Alkotmányunk ez évi ünnepe alkalmából, augusztus 18-án délelőtt, a Megyei Tanács dísztermében köszöntötték a közművelődés dolgozóit, és a hosszú ideje e területen kiemelkedően dolgozóknak kitüntetések, jutalmak átadását. Az ünnepségen részt vett Bodnár László, az MSZMP Fejér megyei Bizottságának titkára és a Megyei Tanács több vezetője. Molnár János, a művelődésügyi osztályvezető helyettese üdvözölte a megjelenteket, majd Escher Ilona, népművelési csoportvezető mondott ünnepi beszédet. Ezt követően Sudár Iván, a Megyei Tanács elnökhelyettese adta át a kitüntetések, illetve a jutalmak átadását.

Kalocsa Irén, a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár dolgozója kimagasló, 25 éves tevékenysége elismeréseként, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsától a Munkaérdemrend bronz fokozatát kapta.

Molnár Istvánné, a székesfehérvári Velinszky László Városi Könyvtár vezetője és Dr. Jantsits Tiborné, a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutató Intézete martonvásár-erdőháti Kísérleti Gazdaságának művelődési otthon- és könyvtárvezetője a Fészek Klubban megrendezett ünnepségen vette át a Kiváló népművelő kitüntetést.

Szocialista kultúráért kitüntetésben részesült Csákvári Pál, a kálozi községi klubkönyvtár és ifjúsági klub vezetője és Ugrits Margit, a csákvári községi könyvtár vezetője.

Miniszteri dicséretet kapott Csörgöl Lajosné, a felcsuti klubkönyvtár vezetője; Duschának Józsefné, az iszkaszentgyörgyi általános iskola tanítója, községi könyvtáros, Schweiger István, a Középdunántúli Vízügyi Igazgatóság társadalmi munkás szakszervezeti könyvtárosa, Szagri József, sárkereszturi községi könyvtáros, Tompai Jánosné, Igar-Vámszőlőhegy fiókkönyvtárosa és Zámbo Istvánné, a sukorói általános iskola tanítója, községi könyvtáros.

Huszonöt éves közművelődési könyvtári tevékenységéért jutalomban részesült Csizmazia Istvánné, enyingi, Fürész Gyula, iváncsai, Gerecze Pálné, váli, Havrilla János, perkáti, Nagy József, baracskai, Tihanyi Lászlóné, Bicske-Csabdi és Vadócz Pál, kislángi könyvtáros.

A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban augusztus 17-én megtartott ünnepségen beszédet mondott dr. Csongor Endréné igazgató, majd Molnár János művelődésügyi osztályvezető helyettes köszöntötte a kitüntetett és megjutalmazott dolgozókat. Az ünnepségen a Megyei Könyvtár és a tanácsai könyvtárhálózat 13 munkatársának nevét jegyezték a törzsgárda naplóba; a könyvtárigazgató virággal köszöntöt-

KITÜNTETETTJEINK

te őket és jutalmat adott át nekik. Az idén lépett a törzsgárda tagok sorába dr. Csongor Endréné igazgató, akit meleg szavakkal köszöntött a Megyei Könyvtár legrégebb, ma is aktív dolgozója, Kalocsa Irén.

Az 1974-ben bejegyzett új törzsgárda tagok: Benczik Jánosné, községi könyvtáros, Bakonycsernye; Bihari Ferencné, könyvkötő, Megyei Könyvtár; dr. Csongor Endréné igazgató, Megyei Könyvtár; Gévay Ágnes csoportvezető, Megyei Könyvtár; Györke Margit könyvtáros, Megyei Könyvtár; Kalocsa Irén könyvtáros, Megyei Könyvtár; Katona Imréné könyvtáros, Nagyközségi-Járási Könyvtár, Mór; Kovács József gépkocsivezető, Megyei Könyvtár; Németh Istvánné technikai munkatárs, Megyei Könyvtár; Pávay Endréné főkönyvtáros, Agárd; Szabó Istvánné községi könyvtáros, Mezőfalva; Tóth György igazgatóhelyettes, Megyei Könyvtár; Vadócz Pál községi könyvtáros, Kisláng.

Mi is gratulálunk a kitüntetetteknek, új törzsgárda tagjainknak, és további eredményes munkájukhoz jó erőt, egészséget kívánunk!

A Fejér megyei Levéltár két törvényhatósági levéltár összevonásából alakult 1950-ben. A megye és a város középkori iratanyaga az 1543-as török hadjárat idején elpusztult. A 145 éves török uralom után Székesfehérvár 1688-ban, a megye 1692-ben szervezte meg igazgatását. A 17. század utolsó harmadától összefüggő iratsorozatainkat közgazgatási, gazdasági, jogszolgáltatási, pénzügyi, oktatási, családok szerinti csoportosításban, illetve ezeken a csoportokon belül köztörténeti korszakok szerinti bontásban őrizzük, rendszerezjük.

A levéltár szakfelügyeletét a Művelődésügyi Minisztérium Levéltári Igazgatósága látja el, fenntartója 1968-tól a Fejér Megyei Tanács. A levéltár tudományos intézmény, de működési profiljának igazgatási feladatai sajátos jelleget adnak. Az őrizetére bízott anyagot nemcsak a tudományos kutatás számára kell hozzáférhetővé tennie, hanem biztosítani kell hiteles másolatok, hivatalos igazolások kiadását is. Napjaink eseményei pár évtized múlva már a történeti kutatás tárgyává válhatnak. Ezért minden levéltárnak meg kell oldania az élet legkülönbözőbb területein keletkező, — s egykor fontos történeti forrássá váló — iratok biztonságos megőrzését, s későbbi levéltári elhelyezését. A levéltári anyag összetett munkafolyamatokon keresztül, sokszor csak hosszú idő után válik kutatásra alkalmassá. Iratanyagunk terjedelme kb. 3000 iratfolyóméter, de jelenlegi raktározási viszonyaink nem felelnek meg a korszerű anyagvédelem és anyagfeldolgozó munka követelményeinek.

A levéltár történeti segédkönyvtárának állománya — egészen az 1930-as évek végéig — nem volt olyan jelentős, hogy a levéltárral

könyvtárról könyvtárra

A FEJÉR MEGYEI LEVÉLTÁR
KÖNYVTÁRA

kapcsolatosan külön könyvtári profilt említenének. Az 1932-ben megjelent Magyar Minerva 6. kötetének összeállításakor az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ egyetlen, a könyvanyaggal kapcsolatos kérdést sem tett fel a levéltárnak. A kötetben szereplő 151 levéltár ismertetésénél a tudományos kutatás szempontjából előtérbe állított – történetére, gyűjteményére, okleveleire, mutatókönyvekkel való ellátottságára helyezik a hangsúlyt.

A levéltárosok munkájához szükséges történeti, jogi, igazgatási jellegű kézikönyveket tartalmazó gyűjteménynek Székesfehérvárott is léteznie kellett már az első levéltárosi állás megszervezésétől, a 18. század végétől kezdve. Ma már rekonstruálni is igen nehéz lenne a könyvtár állományának ezt a régi magját. Tény, hogy a megyének hivatalosan megküldött kiadványok levéltári őrizetbe kerültek. Az iratok mellékletként küldött nyomtatványokra rá is vezették azokat a közgyűlési számokat, amelyen a könyvátvételét nyugtázták. A levéltár könyveiről nincsenek régi nyilvántartásaink, de az iratanyagban találhatunk régi könyvajánlókra, előfizetésekre vonatkozó adatokat.

Fejér megye nemességének már a reformkorszakot megelőző szinpártoló áldozatkészsége közismert. A magyar nyelv ügyéért folytatott harcnak a szinpártolás csak egyik oldala volt. Megyénk a magyar nyelvű irodalom terjesztését előfizetésekkel, az aktív könyvterjesztéssel is segítette. Ennek a tevékenységnek csak egy-egy epizódját szeretném a következőkben megemlíteni. – A nyelvész

és történettudós Horvát István 1815-ben mint az országbirói hivatal secretáriusa így irt a helyi rendeknek Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás védelmeztetésök a nemzeti nyelv ügyében címmel akkor megjelent munkájáról: "illendő volt Nekem – mint Székes Fehérvári finak, és Fehérvármegyei Tábla Birónak – ezen védő Irasomat kiváltképen Nagyságtoknak ditső oltalma alatt napfényre botsátani: de engemet ezen kívül Nagyságtokhoz még örökös Hála és Tisztelet is kaptsol, mert Nagyságtok előtt nevedvén számtalan kegyelmekben méltóztattak engemet részesíteni." A fehérváriak küldték szét Horvát könyvét a többi megyei hatóságnak. A válaszlevelekben további megrendelések is érkeztek a köszönő nyugtázáson kívül. Szabolcsból irták: "Olvasásában többen is kívánnak gyönyörűséget találni, azon érdemes Szerzőtül száz Exemplárokat [példányt] kérünk olly kötelezéssel, hogy annak árát oda, az hová rendelni fogja tellyes készséggel le tétettyük." Hasonlóan 100 példányt rendelt Gömör megye is, Ungvár megye az "el küldött munkát az író örök emlékezetére Leveles Tárába helyezte."

1870-ben Rosty Zsigmond levéltáros arra kért engedélyt, hogy a levéltár könyvtárában felesleges Codex diplomaticus kötetek cseréjével kölcsönösen kiegészíthesse magánkönyvtárát, illetőleg a levéltárban lévő sorozatot. Kérésének indoklásánál arra is hivatkozik, hogy Fejér megye annak idején az ő indítványára egyike volt azoknak, akik a munka megjelenését a kiadás egész ideje alatt (1829–1844) előfizetésükkel segítették. A 43 kötetes munka ára 1870-ben már 250–300 Ft

volt, és már csak ilyen lehetőség nyílt a sorozat hiányainak pótlására.

1880-ban Modrovich Ignác levéltáros írja az alispánnak szóló részletes beszámolójában: át kellene vizsgáltatni Fekete János és Rošty Zsigmond hagyatékát, hogy azok a könyvek és iratok, amelyeket ugyan a "legjobb szándékkal" történeti kutatásaik böngészése végett" vittek el, visszaszerezhetőek legyenek. Megjegyzi: az 1832-es közgyűlési jegyzőkönyvben megtalálta, hogy Fehér György Codex diplomaticusának a könyvtárban őrzött kötetei közül olyan is hiányzik, amely annak idején a megyének "megküldetett és a levéltár könyvtárába lett elhelyezve."

Az irátanyag rendezésén kívül jelentik a könyvek rendezését is, de ezeknek csak helyfelszabadtás volt a célja. 1922-ben az alispán átadott egy pincét szaklapok és a helyi napilapok elhelyezésére.

1939-től beszélhetünk nagyobb ütemű és tervszerű állománygyarapításról. Megszerzik az akadémiai kiadványokat, nagyobb tételt vásárolnak a Püspöki Könyvtárból, könyveket kapnak ajándékba a gyomai Kner nyomdától.

Az 1940-es években a könyvtárat alispáni engedéllyel használhatták a megyei tisztviselők is. 1941-ben 30, 1942-ben már 150 kötetet kölcsönöztek ki.

A beszerzésben kötöttséget jelentett, hogy a könyvrendelések alispáni engedélyezéssel történtek. Az igazgatói jelentés ezért tartja kívánatosnak, hogy "a könyvtár gyarapításában a jövőben a tervszerűség szempontja érvényesüljön, főképpen és első-

sorban az alkalmi kiadványok helyett azokkal a szakmunkákkal kellene a könyvanyagot kiegészíteni, melyek kutatásoknál, s egyes szakkérdések alaposabb kidolgozásánál nélkülözhetetlenek."

A háborús események alatt károkat szenvedett a könyvtár is. A háború előtti helyzethez hasonlóan használhatták a könyvtárat a megyei alkalmazottak is. Az 1949-es költségvetés készítésénél tervbe vették az állomány szépírodalmi anyaggal történő fejlesztését is, hogy elősegítsék a csekély fizetésből erre a célra áldozni nem tudó alkalmazottak műveltségének emelését.

A könyvtár általános irányítását 1956-ig a Levéltárak Országos Központja tartotta kézben. Nagy gondot fordítottak az állomány kiegészítésére, ajándék formájában, központilag osztották szét az anyagot. Ezeken a központi könyvjegyzékeken már pontosabban körvonalazódik a gyűjtőkör. Már nem találkozunk a tisztviselőknek szerzeményezett szépirodalommal, az állománygyarapítás fő szempontja a legfontosabb kézikönyvek és a publikált levéltári források beszerzése. Nagy mennyiségű régi könyvanyaggal gyarapodott az állomány 1951-ben, amikor a levéltár könyvtárába került a volt Ciszter Rendház Könyvtárának jelentős része. Egy-egy kisebb családi könyvtár-töredék is levéltárba került a családi, uradalmi levéltárak anyagával együtt (pl. Dóra család, Dunapentele).

Az 1956. évi 5. sz. tvr. értelmében szervezték meg az általános tudományos könyvtári hálózathoz tartozó levéltári könyvtári hálózatot. A hálózati központ fel-

adatait az Országos Levéltár Központi Könyvtára látja el. A hálózat tagkönyvtárai a vidéki levéltárak szakkönyvtárai. A hálózati könyvtárak szervezésével pontosabban megfogalmazódott a tagkönyvtárak funkciója, és kirajzolódott zártforgalmú kézikönyvtár jellegük: a kutatási engedéllyel rendelkező kutatók csak a kutatóteremben használhatják, helybenolvasással.

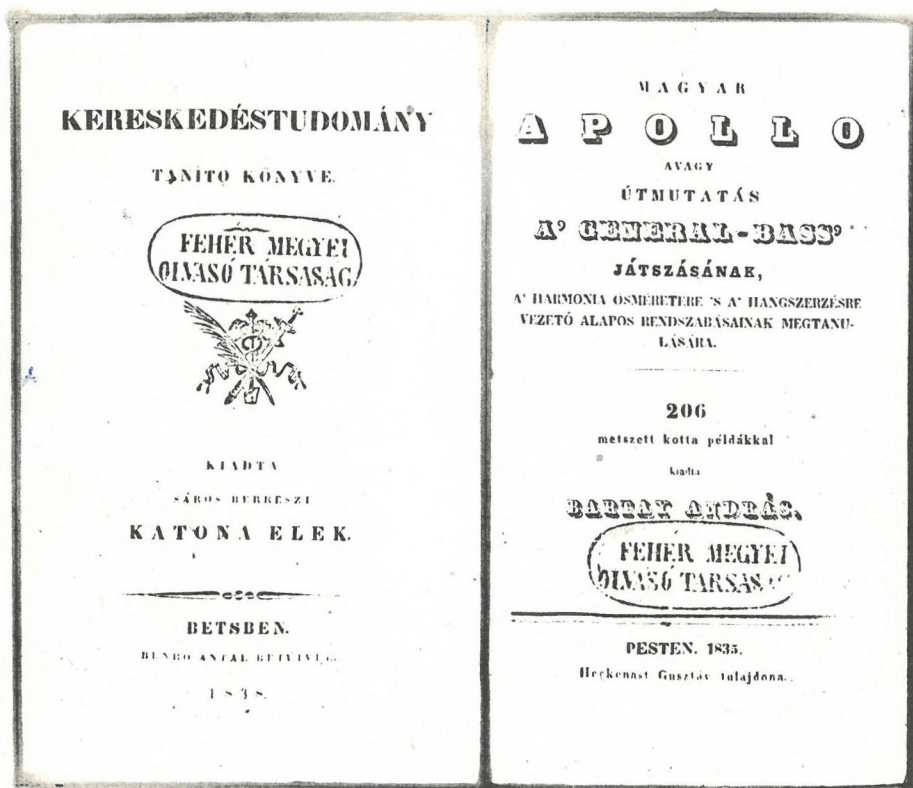
A könyvtár fgyűjtőköre a levéltári munkára vonatkozó, a levéltár illetékességi területéhez tartozó szervekre, azok ügykeze-

lésére vonatkozó irodalom, a helytörténeti munkák és minden olyan kiadvány, amely a levéltár iratanyagának felhasználásával készült. Mellégyűjtőköre: a legfontosabb magyar és egyetemes történeti összefoglaló művek, általános segédkönyvek; lexikonok, szótárak, címtárak. A szerzeményezés ellátmányból történik, évenként 5-6000 Ft értékben. A Fejér megyei Levéltár könyvtárának állománya 9300 kötet volt, 1973. végén.

Magyar Zsuzsanna

Könczöl Imre a Fejér megyei Szemle 1965/1. számában ismertette előkerült alapszabálya és katalógusa alapján az 1840-ben alakult Fejér megyei Olvasó Társaságot. A könyvtár állománya

elkallódott. Valószínű azonban, hogy hasonló tulajdonbélyegzőjű köteteket a Fejér megyei Levéltár könyvtárán kívül más helyi gyűjteményekben is őriznek:

kövek, színek, emberek

SZÉKESFEHÉRVÁR ELSŐ ÉLCLAPJA

Száz esztendeje röpönt fel a "Szajkó"

Városunk első "kedélyes, gunyoros tartalmú élclap"-ja 1874. január 18-án hagyta el a nyomdát. A már talán elfeledett hetilapra emlékezve a néhai szerkesztő és kiadótulajdonos, FORSTER JÓZSEF alakját is felidézzük.

FORSTER indította meg 1871-ben a város első társadalmi hetilapját, a Székesfehérvárt, amely egyben a helyi hírlapirodalom kezdetét is jelentette.¹ Személyében a hetvenes évek első felének vállalkozó szellemű, korszerű hírlapirodalmat teremteni akaró újságíróját és szerkesztőjét ismerhetjük meg.

Eddig fellelhető életrajzi adatai meglehetősen hiányosak. 1831. szeptember 25-én született Székesfehérváron, polgári családban. A középiskola hat osztályát is a városban végezte, 1841-től 1847-ig, igen jó eredménnyel. Még annyit tudunk róla, hogy a szabadságharc idején Komáromban igen bátor honvédtüzér volt, később Fejér megyében aljegyzőként tevékenykedett.

Harmincnyolc esztendő, amikor "1869, júl. 15. Pesten Közbiztonság címen rendőri szaklapot alapított, melyben THAISZ rendőrkapitány ellen intézett kiméltlen támadásai miatt elítéltetett és a váci államfogházba került; e miatt lapja 1870-ben egy ideig szünetelt; fogságából kiszabadulván lapját újra megindítá, de azt 1871. febr. 28. végkép megszüntette". "Időközben (1870) Székesfehérvárra ment",² s ott 1871. május 7-én megindította a már említett Székesfehérvárt. Nem telt el egy év sem, s meg kellett válnia a laptól, mivel KLÖKNER PÉTER könyvkereskedő, a lap kiadója "egyszerűen félrelökte őt".³ FORSTER ugyan a laptulajdonos, és jogait később "biróilag érvényesíteni törekedik",⁴ de április 21-én neve lekerül az újságról. Az elmentétek már bizonyára előbb is megváltak közöttük, legalább is erre utal FORSTER március 30-án kelt beadványa, melyben Ósváros címen hetenként kétszer megjelenő társadalmi és szépirodalmi lap terveiről számol be.⁵ Április 17-én azonban eláll ettől a tervétől és helyette a Szajkót jelenti be. Ez "humoristicus irányú lap lenne, — mely tárgyát szinte a' politica szoros mellőzésével, a társadalmi kör- és közéletből meritené, de ezen iapnak is megindítása 's fentartása nagyobb pénzerőt igényelvén, alig lesz általa [Forster által] életbe léptendő" — írja a polgármester a Belügyminisztériumnak küldött jelentésében.⁶

FORSTER április 23-án jelenti be a Fejérmegyei Közlönyt, amelyet a Székesfehérvár folytatásának tekint. Az anyagi segítséget KUBIK LŐRINC helyi könyvkereskedő bocsájtotta rendelkezésére, de "csak a

tulajdonjog ingyenes átengedése után vállalta a lap kiadását".⁷ A Fejérmegyei Közlöny vegyes tartalmú társadalmi hetilapként 1872. július 4-én jelent meg.

FORSTER lázas tevékenységére utal az a tény, hogy április 26-án újabb, *Ki a vivát?* című néplap megindítását jelenti be a városi tanácsnak. A levéltári anyagból tudjuk, hogy a lap "kiadásának eszméje némely megyebeli Deák párti tag biztatása folytán keletkezett, célja lett volna a választásokra a deák párt érdekében hatni, minthogy azonban eddig kellő segélyezésbe nem részesített, — de a választások is meghaladták azon stadiumot, melyben azokra sajtó útján hatni lehetett volna; — ezen lapnak megindítása ez uttal elmarad".⁸

KUBIK LŐRINC augusztus 13-án leváltja FORSTERT szerkesztői tisztéből, és MOENICH KÁROLY levéltárost bizza meg ideiglenesen. FORSTER hamarosan pénzhez jut, és már 22-én visszaváltja a tulajdonjogot. Ezután "a lap terjesztése érdekében megyei szervező körutat jelentett be. Ez azonban nem lehetett eredményes, ... Nem tudott versenyezni a megye jó tollú emberei által támogatott Székesfehérvárral",⁹ amelynek december 29-i száma közli, hogy a Fejérmegyei Közlöny megszűnt.

FORSTER közben sem tud lemondani — úgy tűnik, kedvenc ötletéről — az élclap-alapításról. Augusztus 21-én Fehérvári Kis tükör címen, "Acéltoll" szerkesztésében egy havonta megjelenendő gunyoros szépirodalmi lap megindítását közölte azzal a megjegyzéssel, "hogy a megindulás idejét és a kiállító nyomda cégét később pótlólag tudatni fogja".¹⁰ Ez a terve majd csak 1874 januárjában valósul meg, de a korábban tervezett *Szajkó* cím alatt.

A kétszeres bukás után egy esztendőre megszakad lapszerkesztői ténykedése; az 1873. évet a február 2-án induló *Vértesalja* c. hetilap belmunkatársaként tölti el.¹¹

A *Szajkó* 1874. január 18-án, vasárnap jelenik meg először. FORSTER így jellemzi a lapot beköszöntőjében:

Humoristicus hetilap megjelen mikor neki tetszik, ára az idő és viszonyokhoz leendő szabva. A lap szellemi részét illető levelezés a "Szajkó" szerkesztőségéhez címzendő ... — Előfizetés vagy reclam nem fogadtatik el; azonban az utófizetés a házhozvitel alkalmával szigoruan megköveteltetik. — Hirdetések, még pedig házasságjak is elfogadtatnak jó pénzért; a házasság sikerülte esetén dupla stola és stempli. — A beküldendő jó élcekért diurnum jár "schwarz auf weiss"-pénzt e krachos világban ugy se ad senki... Vidékre is kirepül a "Szajkó", ha évnegyedi fáradságát 1, mond egy forinttal honorálják".¹²

A *Szajkó* négy lap terjedelemben, 4r. nagyságban, kéthasábos szerdéssel készült; az 1-2. szám SZÁMMER IMRE, a 3. számtól SZÁMMER KÁLMÁN "Vörösmartty" könyvnyomdájában. (SZÁMMER IMRE januártól a *Vértesalja* kiadótulajdonosa lesz, ez feltehetően összefügg a

nyomdaváltozással.) FORSTER csak január 31-én jelenti be a Szajkót a városi tanácsnak, és ekkor már SZÁMMER KÁLMÁN szerepel nyomdászként. A lap ára 10 krajcár.¹³ SZÁMMER KÁLMÁN több mint egy évig nyomtatja a Szajkót – az ő nyomdájában készül a Székesfehérvár is –, de 1875. április 25-től ismét SZÁMMER IMRE, egészen megszűnéséig, június 13-ig. A nyomdaváltozás okát FORSTER közli is a Szajkóban: "[KLÖKNER PÉTER] most nem tudott egyebet, mint a bagolyfészek utasítása folytán minket a nyomdából kiturni, mert ha nem nyomhajtják el másként a Szajkót, a nyomdát kell elnyomni előtte. – Szerencsétlen számár nem tudja, ha sokan vannak is nálunk nyomók, és itt nem akadna nyomdász, van Pest, a hol a szabad szó-
nak nem lehet szárnyát szegni".¹⁴

A lap terjedelme 1875. január 1-től megnő: FORSTER ezentúl csak mellékletben közöl hirdetések. A szedéstükör is nagyobb lesz néhány centiméterrel.

Az első néhány számban szabályos rovatok vannak: első helyen mindig valamilyen aktuális témáról közöl hosszabb írást, ezután karcolatok, humoros versek, adomák ("Kacsmargások" cím alatt), képtalány, szerkesztői üzenetek, végül hirdetések következnek. A 8. számtól kezdve szinte állandó rovat a Fejérmegyei híres emberek arcképcsarnoka, tréfás fametszetekkel.

Székesfehérvár.

3. szám.

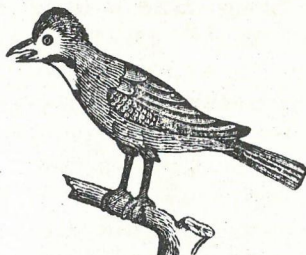
1874. február 1-én.

SZAJKÓ,

kedélyes, gunyoros tartalmu élclap.

Megjelen

minden vasárnap.

Ára egy példánynak

10 kr.

Székesfehérvári és fehérmegyei feketeségek.

— Humoreszk. —

Karmolta: **Vértesi Karvaly.**

(Folyt. és vége.)

E szerint a mit a városi tanács vagy képviselő-testület határozatot hoz, azt feketével leírják fehérre s

Azonban azt tartja a magyar, „*nincs oly setét éjszaka, melyre hajnal ne virradna,*“ s ha Hahnemann magyar ember lett volna, rendszerét így nevezte volna „*szegyet, szeggel.*“ Azt hiszem, hogy már oda értünk, hol hajnalodik, — hiába a homeopathikus kura használ, — ha a fehér város életütere, a pénztár schwartz, Schwarzzal képviseltetjük a várost, ha sok a fehérben a feketeség úgy kell tenni mint mi, a feketeséget, szép csinos *fekete* betűk formájában ide nyomunk a *fehér*

A Szajkó harmadik, 1874. február 1-i száma

A lap előállításai költségeiről tudósít a 2. szám:

Drága e a Szajkó? Itt a számadás. Nyomatási költség fametsze-
vényekkel 15 frt., lapkihordás 3 frt., szolgálat 1 frt. Össze-
sen 19 frt. Ha jó megy, elkel 250-300 példány azaz 25-30
frt. Marad a szellemi részre 6-11 frt hetenként. . . . Nagy-
obb hiba az, hogy a kinek módjába van megvenni, az is
inkább kölcsön kéri, pedig nem nyugszik, míg el nem olvas-
sa".

Ugyanitt olvashatjuk, hogy februárban a lap egyes példányai "Kopp
János ur könyvkereskedésében, Ehrlich Adolf, Pfinn János, Wellesz
Károly urak dohánytőzsdéiben, Havranek Ignác, Zavaros Ágoston fű-
szerkereskedéseiben" is kaphatók lesznek. A lap életképességét bi-
zonyítja, hogy március 1-től már elő is lehet fizetni rá 30 krajcárért.
"A havi commentiót a gazda [FORSTER] házalva személyesen szedi
be".¹⁵ A lap iránti érdeklődésre utal FORSTERnek az a kijelentése,
hogy a Szajkónak több mint kétezer olvasója van; igaz, hozzáteszi,
jóval kevesebben vásárolják meg. A 47. számban már éves előfize-
tést hirdet 1875-re, a havi előfizetés ára 40 krajcárra emelkedik
1875-től.

Bár FORSTER — felhasználva a beküldött irásokat — egyedül írja a
lapot 1874-ben, az igen változatos, érdekes. A munkatársak álnéven
írnak, vagy nem is jegyzik névvel a cikket. Biztosra vehetjük, hogy
az egyik főmunkatárs az az "Acéltoll", aki a Székesfehérvár első év-
folyamába is irt már. "Piros Pista" és "Szajkó" — maga Forster. Jú-
lius 19-én nőimunkatársat jelent be FORSTER: "egy daráló gépet"; "az
ő segítségével jövőben azt is megtudjuk, a mit hölgyeink titokban gon-
dolnak, vagy a mit nem gondolnak, azt kigondolja helyettük a daráló
gép". November 15-én "egy kis virgonc eleven Szajkófiút" kapott
Forster, "aki beállott az öreg Szajkóhoz referensnek", s aki ezentúl
állandó munkatársként működik.¹⁶ 1875. január 17-től a táci KÖMIVES
IMRE is állandó munkatársa lesz, majd minden számban jelennek meg
tréfás versei, "Szellemi tégladarabok" gyűjtőcímet alatt.

A Szajkó programját FORSTER a 12. számban fogalmazta meg:
"egyrészt a társadalmi és közéletben elkövetett botlásokat, a hiu
nyegleségét a gúny élével következetesen Szajkózni fogja, másrésztől
igyekezni fog minél kedélyesebb alakokat rózsaszinben előállítani."¹⁷

Bizonyára azok a "támadások" bírták erre a nyilatkozatra, ame-
lyek rágalomázással és zsarolással vádolták.

Minden okuk megvan a hágra azoknak, akiket célba vesz a Szaj-
kó: a gúny ugyanis metsző, noha sohasem durva. A céltábla a leg-
több esetben a városi közigazgatás vaskalapossága, a város köztisz-
táságának elhanyagoltsága, a "gáznemvilágító társaság" ténykedése, a
városi tisztviselők korruptsága. De a szatíra eszközével állítja pellen-
gére a Vörösmárty-kör parlamentiasságát, a városban megjelenő hirlapo-
kat, a nyárspolgárokat, a városi alkotmányos életet, a választások
buzgó önjelöltjeit is. Minden héten terítékre kerül az új színház építése
körül huzavona — a megnyitás után a színházi bizottság ténykedése,

de megkapják a magukét a honvédtisztek (dúrvaságuk és bótrányaik miatt); az antiszemiták és a rang- és címkórságban szenvedők is.

A legtöbbet persze a városi vezetés és a virilisek szenvednek a Szajkótól, ennek folytán ki is tiltják a lapot a megye- és városházáról.¹⁹ Izelitőként álljon itt egy tanácsülés, ahogyan a Szajkó "hallotta":

ALKOTMÁNYOS ÉLET (Parodia)

Elnök Uraim! a gyűlést ezennel csak azért nyitom meg, mert nem zárhatom be mindazokat, kik ellenem cselekedni merészelnek. — A napirenden lévő tárgy az emésztő hivatalnál kiüresedett állomásnak újból való betöltése, most tehát felolvasom a versenyfutók neveit, azután szavazzanak titkon, mint máskor.

Egy bizott. tag. Elnök ur szót kérek! — Ugy tudom, hogy a kitett egyén használható egyén volt, szeretném tudni az okát, miért mozdították el?

Elnök. "Hams khane andre schmerzen." Tudja mit jelentenek e pogány szavak? azt, hogy ahhoz semmi köze, elég ha mi tudjuk, nem szoktunk mindent más orrára kötni, elvégezzük mi magunk is.

Bizott. tag. Vagy ugy! — Bocsánat ezt nem tudtam, azt hittem, hogy mint a köztörvény hatóság tagja, erre jogosítva voltam.

Elnök. Ugyan ne nevétsesse ki magát, — mit beszél maga jogról? — Itt arról van szó, hogy valakinek, ki többet tud, mint kellene, betömjük a száját, — érti?

Bizott. tag. Nagyon is.

Elnök. No ha érti, hát szavazzanak. (Szavazás után). Legtöbb szavazata van a mi emberünknek; denique a mit mi kipekulálunk az aztán nem mond csütörtököt.¹⁹

Ezek után nem csodálkozhatunk azon, hogy a Szajkó nem volt szívesen látott vendég a városházán.

Feltehetően a Szajkó "kárálását" akarta ellensúlyozni a már 1874. augusztusában beharangozott "humoros és gunyoros hetilap", A Kacsa. A lap egyetlen meglévő példánya 1875. március 26-án jelent meg végül — műtatványszámként. Az "Elöljáró beszéd"-ben A Kacsa (LUKÁCS GYULA ügyvéd) útszéli stílusban kifejti a lap célja, hogy "kiebrudáljuk ezen árnyékvilágból azt a jómadarat". Ez még a legfinomabb megfogalmazás, ennél sokkal vaskosabbak is előfordulnak "A Kacsa négy oldalán. Forster csak röviden válaszol a támadásra "Végre megjelent.." (március 28.) és "Csak még egy szót" (április 4.) c. írásában. "A Kacsa" — tartalmát ismerve — nem lehetett hosszú életű.²⁰

Szerencsére a Szajkó annál többet kárál a többi helyi lapról, főleg a konzervatív Székesfehérvári és kiadóját, KLÖKNERT csipkedi meg ala-

posan, de eleinte kijut a Vértesaljának ("Alja") és a Székesfehérvári Figyelőnek ("Fülelő") is. Nem állhatjuk meg, hogy fel ne idézzük a Szajkó "Orvosi jelentés a helyben megjelenő lapok egészségi állapotáról" c. írását, vagyis száz évvel ezelőtti sajtónk körképét a szatira görbe tükrében:

"Székesfehérvár" kedvező egészségnek örvend, most lesz ötödéves; jövő évre már a Marci keze alá kerül.

"Fehérvári Figyelő" ujdonszülött, jó hangja van, de most jön a farkasfoga; állapota lázas, ütere percenként száz ötven előfizetőt ver, ha legalább ötszázig felviszi életbenmaradása biztosítva van.

"Nevelészet". Fálusi születés, a p-i plébános gyermeke; de meg is van teremtve, ide csak kosztra adták, a fõntartásához szükséges kéziratokat szürüjében szállítják be hetenként.

Következik a "Szajkó" vásott rosz kölyök, még az utcán sem hagy békét senkinek; különben aki tudni akarja, hogy miként szuperál az egészsége; nézze meg őt reggel a korcsmában, estve meg a körben a Kostyelik Francinál. – Végezetre jön az alja a

"Vértesalja". Drága gyerek; Náci bácsinak fél év alatt körülbelül egy ezresébe van, mostani házi orvosa maga is pióca kezébe került; megmaradásához kevés a remény.²¹

FORSTER 1875 tavaszán megbetegedett; régi keletü gyomorpanaszai miatt tíz hétig gyengélkedett. Június elején már jobban van, és nem mulasztja el azokat megfricskázni, akik már-már eltemették a Szajkót: korai volt még az öröm, "Mert a 'Szajkó' felüdülve, / Ujra használja a körmét!"²²

Egy hét múlva azonban súlyosra fordul FORSTER állapota; 8-án üzen CSITÁRIKÁLMÁNNak; aki a Székesfehérvár és Vidéke szerkesztője akkor, és megkéri, állítsa össze a következő számot,²³ Ez a szám – a június 13-i – már az utolsó "Szajkó"; Forster június 15-én meghalt.

Forster tehetséges újságíró volt. Bár portréját egy élclap másfél évfolyamának ismeretében rajzoltuk meg, megállapíthatjuk, hogy kezdeményezőkedve szakmai hozzáértéssel párosult. Életképes és az olvasóközönség érdeklődését mindvégig fenntartó hetilapot tudott szerkeszteni; abban a korban, amelyet a kortárs "agyonkracholt; és csődözött egérrágta világ"-nak nevez, és ez jeles teljesítmény volt.

Forster hivatásának tekintette, hogy a Szajkóban a városi közélet valamennyi fonákságát kigúnyolja, és ezt következetesen végigvitte. A lap nem foglalkozhatott politikával, hiszen erre nem volt engedélye; a visszásságokat általános és tipikus oldaláról kellett megragadnia, és ez nem volt könnyű. A száz éves Szajkó sárguló lapjait forgatva – helyenként bizony nehézkesen, másutt viszont lendületes, szellemes stílusban – elénk rajzolódik a kiegyezés utáni Székesfehérvár képe. A

lap egy-egy cikkének szellemes ötletessége, nyelvi leleménye, szójátékai már a modern humor ígéretei. A Szajkó számait végigolvasva megállapíthatjuk, hogy színvonala nem egyenletes. A mai olvasó talán sokallja már, hogy ugyanaz a téma hétről-hétre ismétlődik. Az írások némelyikében zavaró a latinos szófűzés és szóhasználat, de mindezt feledtetni az a sok új ötlet, amellyel a Szajkó hetente megújul. A karikatúrákon és rajzokon is mosolyognunk kell, bizony nagyon szegényesek a korabeli fővárosi élclapokhoz viszonyítva. Korában aktualitása és mindig elevenbe vágó mondanivalója tette népszerűvé; ma már talán csak helytörténeti érték és kordokumentum. A többlet, amelyet a kortárs "komoly" hetilapok mellett a mai olvasónak nyújt: a mindennapok gunyoros krónikája. Kár lenne megfelekedni róla.

Forster József három lapot alapított, mindhárom úttörő vállalkozás volt; merész és újszerű. Ugy tűnik, a kudarcok is feivillanyozták. Negyvennégy évesen halt meg; halála után ellenfelei is elismerték tehetségét.²⁴

Murányi Lajos

Jegyzetek

¹ Fülöp Attila: A Fejér megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája. Székesfehérvár, 1965. 200. tétel.

² Az életrajzi adatok Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, valamint A Ciszterci Rend Székesfehérvári Gimnáziumának iratai (FML) alapján.

³ Fejérmegyei Közlöny, 1872. aug. 29.

⁴ A Fejérmegyei Levéltár Iratai. Székesfehérvár Város, Polgármesteri Iratok — a továbbiakban PM. — 2299/1872.

⁵ Uo. 1163/1872. — A szakítás okára a Szajkó 1872. dec. 13-i száma derít fényt: Forster csak akkor maradhatott volna szerkesztő, ha hozzájárul a lapot támogató városi előkelőségek előzetes cenzúrájához.

⁶ Uo. 2299/1872.

⁷ Fülöp 69. tétel

⁸ PM. 2299/1872.

⁹ Fülöp 69. tétel

¹⁰ PM. 3352/1872.

¹¹ Szinnyei I.m.

¹² Forster hangoztatja, hogy a Szajkó a vidéki olvasókat nem fogja érdekelni, sajtáságos, a városhoz szorosan kapcsolódó témái miatt. Ennek ellenére — a szerkesztői üzenetekből tudjuk — Szentgotthárdra, Gyöngyösre, Veszprémbe is eljutott a lap.

¹³ PM. 643/1874.

¹⁴ Szajkó, 1875. ápr. 25. 3. l.

¹⁵Uo; márc. 1. — Itt közli azt is, hogy a "Szajkó fészek a palota külvárosi kocsmák által körülvevett szömörce utca 2-ik számában van, itt lakik a szerkesztő, laptulajdonos, és kiadó harmadmagával."

¹⁶A Kacsa mutatványszáma ismeretében feltételezzük, hogy a kis Szajkó = Benkő József. (Vö. A Szajkó munkatársa. A Kacsa 1875. márc. 26.) — Forster így újságolja el a jóhírt: "esztendőre többen leszünk, két legényt ültetek a műhelybe, magam majd csak szabok, a kis Szajkó meg lesz az inas." Szajkó 1874. nov. 29. melléklet.

¹⁷1874. ápr. 5. Itt azt is leszögezi, hogy a magánélet kérdéseivel nem foglalkozik.

¹⁸1874. márc. 8.

¹⁹1874. ápr. 5.

²⁰Vö. Fülöp 71. l.

²¹1874. márc. 1.

²²Uzsubu: A beteg "Szajkó". 1875. jún. 6.

²³Vö. Szajkó. 1875. jún. 13. Csitári Kálmán: Kedves olvasóim. — (Csitári szabadkozik, és elnézést kér a közönségtől azért, hogy a lap nem olyan, amilyenek megszokták, de ő még nem igen jártas a humor terén.)

könyvespolc

1974. május - július

Tavaszi '74. (Szerk. Miskolczi Miklós. Kiad. a KISZ Dunaújvárosi Városi Bizottsága.) Dunaújváros, [1974]. 118, [2] l., illusztr.

Báridén elmaradtak a Dunaújvárosi Ifjúsági Napok, ismét megjelent a Tavasz antológia; immár nyolcadik alkalommal. A kötetben tíz szerző különböző műfajú írása mellett a Képzőművészeti Kör és az Amatőr Műhely kilenc tagjának alkotásai is megtalálhatók. Az utóbbiakhoz szervesen kapcsolódik Birkás István és ifj. Koffán Károly Gondolatok - az amatőr képzőművészeti mozgalomról című írása. Bár a kötet nem emelkedik ki a Tavasz antológiák sorából, mégis megállapíthatjuk, hogy írásainak nagy része helyet kell hogy kapjon a Dunaújváros életét bemutató munkák között.

A kötetről terjedelmes ismertetést és kritikát írt Sasvári György a Dunaújvárosi Hírlapban (június 14. 4-5. l.).

Fitz Jenő: Gorsium-Herculia. Tác. (2. kiad.) Bp. 1974, Pannónia. 49, [3] l., illusztr. /Műemlékeink./

Tájékoztatónk 1973. 1. számában ismertettük Fitz Jenő könyvét, örömmel üdvöztük megjelenését, és hangot adtunk annak is, hogy alacsonynak tartjuk az ötezres példányszámot. Most, hogy a Kiadói Főigazgatóság nívódíjával jutalmazott munkának második kiadása tízenötezer példányban jelent meg, bizunk abban, hogy a további, az újabb eredmények figyelembe vételével bővített kiadások is szükség szerint megjelennek.

(-6-)

JÓL SIKERÜLTEK AZ ÜNNEPI KÖNYVHÉT FEJÉR MEGYEI RENDEZVÉNYEI

Előző, májusi számunkban részletesen ismertettük a Könyvhét megyei programját. Kiadványunk ritka megjelenése miatt most már csak visszapillantunk az immár két hónapja lezárult eseményekre: úgy véljük, érdemes néhány szóban megemlékezni róluk.

A könyvünnepi hetének ez évi sikerét mindenekelőtt az eddigieknél is alaposabb, körültekintő előkészítésnek köszönhetjük, amelyben fokozott aktivitással vett részt a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat és az ÁFÉSZ. Csaknem valamennyi rendezvény színhelyére eljutott a Könyvterjesztő igényes vándorkiállítása, és a közönségnek minden író-olvasó találkozási módja nyílt a könyvvásárlásra; jó választékból. Sárosdon, ahol Bella István és Simonffy András volt a község vendége, az ÁFÉSZ gyorsan fogyó készletét szerencsésen egészítette ki a Művelt Nép dunaújvárosi könyvesboltjának frissen érkező szállítmánya, könyvheti újdonságokkal. Már a hét első felében jelezték könyvesboltjaink, hogy minden ed-

diginél nagyobb a vásárlók érdeklődése, és sok könyv talált gazdára a szabadtéren felállított könyvsátraknál is. Székesfehérvárott, a Könyvüfémmű bejáratánál, ahol Takács Imre József Attila- és SZOT-dijas költő, valamint Sobor Antal író dedikált, alig két óra leforgása alatt két és félezer forintot költöttek könyvre a műszakba menő, illetőleg a műszakról jövő munkások és alkalmazottak.

Székesfehérvárott, a Bástya cukrászda előtti téren, a könyvtárcában és másutt egymást követték a szabadtéri előadások, irodalmi szinpadis és egyéb műsorok; számos járókelőt állítottak meg és vonzottak a könyvsátrakhoz. A megye területén – főként a könyvtárakban – megtartott rendezvényeken több mint hatszázan vettek részt; valamennyi találkozót az élénk vita, a jó hangulatú beszélgetés és a könyvek iránti nagyfokú érdeklődés jellemezte.

Igy érdemes, hasonló eredményességgel szerveznünk, előkészítenünk, jövőre is!

UJABB szakszervezeti könyvtár létesült Mórön; a Csepeli Cső- és Elektróda Gyármóri üzemében. Az 1000 kötetes kezdő állományral, önállóan elhelyezett "letéti I" típusú könyvtár egyik kiemelt

feladata, hogy megoldja a bejáró dolgozók könyvvel való ellátását.

UJ ÉPÜLETBE költözik a perkáti községi könyvtár. Két termet bocsát rendelkezésére a ta-

nács; a volt kastélyban: 69 négyzetméteren olvasótermet, további 84 négyzetméteren szabadpolcos könyvkiválasztót rendeznek be, korszerűen. A tervek szerint még ebben az évben átadják az új helyiségeket. — A változás megnyugtató megoldás a könyvtár elhelyezésére. Amint korábban már megírtuk, a könyvtár működése tarthatatlanná vált a régi helyén: gyakran kellett kisebb helyre "összehúzódnia", sőt be is zárnia az életveszélyessé vált, düledező, öreg épületben.

KISEBB ÁTÉPÍTÉS miatt július 1-től zárva tart a bicskei Vajda János Nagyközségi-Járási Könyvtár. A munkálatok során valamelyest bővül és külön bejáratú lesz a gyermekrészleg; munkahelyeket alakítanak ki, továbbá korszerűsítik a mellékhelyiségeket. A mintegy 200 000 forintos költséget a Megyei Tanács VB Művelődésügyi Osztálya és a bicskei Nagyközségi Tanács biztosította. Az építkezés elhúzódása miatt valószínűleg csak októberben nyílnak meg újra a könyvtár.

HOSSZU szünetelés után augusztus 1-én megnyílt a ráckereszturi községi könyvtár. Berendezését ezután kell még kiegészítenie a községnek; új kölcsönzőasztalra, olvasóasztalokra és székekre van szükség.

TERÜLETI JELLEGGEL működik szeptembertől a Szerszámgépipari Művek Székesfehérvári Köszörűgépgyárának szakszervezeti könyvtára. A gyár műszakikönyvtárával közösen elhelyezett, és igényesen berendezett, közel 4000 kötetes szakszervezeti könyvtár a városban immár a ne-

gyedik, amelyet a lakosság is használhat. (Eddig sz. Építők Hírlapolóvasója, a Könnyűfémmű szakszervezeti könyvtára és a MÁV Székesfehérvári Góckönyvtára működött területi jelleggel.)

DICSÉRETESEN gondoskodott könyvtárának ez évi állománygyarapításáról a tabajdi és a mányi községi tanács; a költségvetésben biztosított kereten felül 4-4000 forintot szavaztak meg könyvvásárlásra, mindkét községben.

HÁROMNAPOS tapasztalatcseré-úton vettek részt július 29-31-ig a bicskei járás könyvtárosai. Meglátogatták a soproni városi, a fertőrákosi, a fertőszentmiklósi és a kapuvári könyvtárat. Számos, útbaeső kulturális emlék és történelmi nevezetesség megtekintése gazdagította programjukat.

FŐFOGLALKOZÁSÚ könyvtáros látja el a feladatokat augusztus 1-től az **IKARUS** Székesfehérvári Gyárának szakszervezeti könyvtárában: Lakatos Ferencné, aki eddig a műszaki könyvtár munkatársa volt.

IRODALMI NOBEL-DIJAS írókkal folytatta Kis bibliográfiáinak sorozatát az **SZMT** Központi Könyvtára. Az elmúlt néhány hónapban jelent meg a Luigi Pirandello 1934, az Anatole France 1921, a William Faulkner 1950 és a Wladyslaw Stanislaw Reymont 1924 című kis bibliográfia (67., 68., 69. és 70. sorszámmal). Összeállítók, sorrendben: Lukács Mária, Pálfalvi Mária, Gergely Csabáné és Fülöp Lászlóné.

SZÉLESKÖRŰ MUNKAÉRTEKEZLET összehívását tervezi a

Megyei Tanács VB. Sárbogárdi Járás hivatala, amelyen a múlt évhez hasonlóan, a közigazgatási terület művelődésügyének helyzetét és feladatait tárgyalják majd meg, ez alkalommal az MSZMP KB 1974. március 19-20-i határozatának tükrében. A szeptember második felében összehívandó tanácskozáson a tervek szerint a községi tanács elnökei, társadalmi elnökhelyettesei, gazdasági vezetői, az MSZMP községi csúciszervezeteinek titkárai, a termelőszövetkezetek elnökei, népművelők és könyvtárosok vesznek részt. (Az értekezlet ismeretelésére következő számunkban visszatérünk.)

ALAPFOKU könyvtáros tanfolyamot szervez október, november és december folyamán az SZMT Központi Könyvtára. A mintegy 45 fővel tervezett tanfolyam vizsgáját december első felében boykotják majd le.

SZAKMAI TOVÁBBKÉPZŐ tanfolyamon vesz részt októbertől májusig Fejér megye 35 tiszteletdíjas és társadalmi munkás szakszervezeti könyvtárosa. A könyvtári szakismeretek mellett politikai, művelődéspolitikai, szakszervezeti mozgalmi kérdések és irodalmismeret szerepelnek a nyolchónapos tanfolyam sokrétűen összeállított programjában. Az előadásokat és konzultációkat Székesfehérvárott, az SZMT székházában tartják, havonta egy alkalommal.

A FŐFOGLALKOZÁSÚ könyvtárosok 1974/75. évi továbbképzését — az előző esztendő jó tapasztalatai alapján — ismét közösen szervezi meg az SZMT Köz-

ponti Könyvtára és a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. Így az októbertől minden hónap első hétfőjén sorra kerülő előadásokon és konzultációkon együtt vesznek részt a tanácsai és a szakszervezeti könyvtárhálózat főfoglalkozású munkatársai.

A SÁRBOGÁRDI járás főfoglalkozású könyvtárosainak egy csoportja tapasztalatcsere-útja során augusztus 22-23-án meglátogatta a mohácsi Városi-Járásí Könyvtárat, és a mohácsi járás több községi könyvtárát.

A SÁGVÁRI ENDRE Gép- és Híradásipari Szakközépiskola első éves, bentlakó tanulói nevelő tanáruk kíséretében meglátogatták a Velinszky László Városi Könyvtárat. A kollektív látogatás — a könyvtár rendjének, szolgáltatásainak ismertetése után — a megjelent 42 tanuló beiratkozásával zárult, akik azonnal éltek is a kölcsönzés lehetőségével.

"DE JÓ JÁTÉK EZ, GYEREKEK!" címmel ebben az esztendőben is megrendezte nyári rejtvénypályázatát a Velinszky László Városi Könyvtár. A kézikönyvek használatának gyakorlását célzó népszerű fejtörőn külön-külön 10 kérdésre válaszoltak írásban a gyerekek, és 8 féle képrejtvényt oldottak meg. A legtöbb helyes válasz — meglepetésre — az alsótagozatú általános iskolás olvasóktól érkezett be.

KOVÁCS JÓZSEF új munkahelyre távozott. Június 7-én délután bensőséges percekre jöttek össze váltakozva a Megyei Könyvtár dolgozói. Régi munkatársuktól, Kovács Józseftől kö-

szöntek el, és kívántak új munkahelyén az új feladatok elvégzéséhez töretlen munkakedvet, erőt, egészséget - és eredményekben gazdag éveket.

Kovács József 1959. októberétől volt a Megyei Könyvtár gépkocsivezetője. Vele indult el a megye első művelődési autója, a "Kék Csodá"-nak emlegetett IFA furgon, könyvvel, filmmel, ismeretterjesztő előadásokkal és irodalmi műsorokkal a pusztákra. Most a Fejér megyei Moziüzemi Vállalathoz távozott körünkből, a székesfehérvári Köztársaság Filmszínház üzemvezetője lett. A dolgozók nevében Tóth György igaz-

gatóhelyettes köszönt el Kovács Józseftől, aki átvette a könyvtár 15 éves tőzsgárda oklevelét és munkatársai ajándékát. (5)

ÚJ KÖNYVTÁROSOKAT köszöntünk: Adonyban Erdélyi Istvánnét, Fülén Kemenesi Zoltánnét, Pusztaszabolcson Czövek Imrénét, valamint Sukorón Kiss Évát. Munkájukhoz sok sikert kívánunk!

Egyben elköszönünk Zámbo Istvánnétől, aki a kezdetektől szolgálta Sukoró községben a könyvtárügyet, és eredményes tevékenysége elismeréseként most miniszteri dicséretben részesült.

